

EEN INTRODUCTIE OP DE MUQADDIMA VAN IBN ABĪ ZAYD AL-QAYRAWĀNĪ

DOOR: SHAYKH DR. ŠĀLIḤ B. FAWZĀN AL-FAWZĀN

Shaykh Šāliḥ al-Fawzān حفظه الله تعالى zei het volgende ter introductie in zijn uitleg van het werk dat de Mālikī geleerde Ibn Abī Zayd al-Qayrawānī schreef over de geloofsleer van Ahl as-Sunna wa-l-Jamā‘a, genaamd de *Muqaddima*:

“Dit is de *Muqaddima* (inleiding) van al-Imām al-Ḥāfiẓ ‘Abd Allāh b. ‘Abd ar-Raḥmān b. Abī Zayd al-Qayrawānī¹ op zijn *Risāla* (verhandeling) die hij geschreven heeft over de Mālikī Fiqh². Het was de gewoonte van de Salaf ﷺ om te beginnen met het verduidelijken van de geloofsleer wanneer zij over al-Fiqh schreven. Zij deelden al-Fiqh op in: [1] *al-Fiqh al-Akbar* (letterlijk: het grootste begrip), wat inhoudt: de Fiqh van de geloofsleer, en [2] al-Fiqh in de vertakkingen, wat inhoudt: de Fiqh van de handelingen van aanbedding en de transacties. Dit is omdat de Islam vijf zuilen heeft: [1] De getuigenis dat er geen aanbedene is die recht heeft op aanbedding behalve Allah en dat Muḥammad de Boodschapper van Allah is; [2] het verrichten van het gebed; [3] het geven van de verplichte aalmoezen; [4] het vasten in de maand Ramadan en [5] de bedevaart naar het Gewijde Huis van Allah.

De eerste van de (vijf) zuilen van de Islam is dus de geloofsleer. Het houdt in: Het geloof in de zes pilaren: [1] Het geloof in Allah, [2] Zijn Engelen, [3] Zijn Boeken, [4] Zijn Boodschappers, [5] het geloof in de Laatste Dag en [6] de Voorbeschikking,

¹ ‘Abd Allāh b. ‘Abd ar-Raḥmān b. Abī Zayd al-Qayrawānī (310-386 AH) was afkomstig uit de stad Kairouan (Qayrawān) in het huidige Tunesië. Hij was de Imam van de Mālikī Madhhab in zijn tijd.

² Al-Fiqh: Taalkundig: Het begrip. Termkundig: Het kennen van de wettelijke regelgevingen vanuit diens gedetailleerde bewijzen. Wordt in het Nederlands ook wel vertaald als 'jurisprudentie'. Zie: Šāliḥ al-Fawzān, *Ash-Sharḥ al-Mukhtaṣar ‘alā Zād al-Mustaḥqni‘* I (Riyad 1424 AH) 8.

het goede en het slechte ervan. Zij waren dus gewoon om ter verduidelijking van deze (eerste) zuil boeken te schrijven over de correcte geloofsovertuigingen volgens de methodiek van de Salaf. Daarna gingen zij verder met het uitleggen van de (resterende) vier zuilen: het gebed, de armenbelasting, het vasten en de bedevaart. Vervolgens de transacties, de testamenten, de schenkingen, de erfenissen, de straffen en de rechtspraak ... etc. Maar na verloop van tijd begonnen zij de wetenschap van Tawḥīd afzonderlijk uiteen te zetten en namen zij de handelingen van aanbidding en wat daarna behandeld wordt afzonderlijk, zoals in de aanwezige boeken volgens de vier Madhāhib (mv. van Madhhab; leerschool) tegenwoordig het geval is. Tot deze (eerstgenoemde) schrijfwerken behoort de *Risāla* van Ibn Abī Zayd. Hij schreef het over de Fiqh en de Madhhab van Imam Mālik.³ Zijn inleiding begon hij over Tawḥīd, op de wijze van de klassieke vroegere geleerden. De geleerden hebben aandacht besteed aan deze inleiding door het uit te leggen, te verduidelijken, te memoriseren en om te zetten in dichtvorm. Dit vanwege diens beknoptheid en belang en onberispelijkheid. Want het is geschreven volgens de Madhhab van de vrome voorgangers. Het werd ook uitgelegd met uitleggingen die zijn afgeweken van diens correcte betekenissen, zij veranderden het naar de latere Madhāhib, maar de oude uitleggingen en de uitleggingen in dichtvorm zijn onberispelijk en alle lof is aan Allah.

Ten tijde van de vier Imams en degenen die voor hen kwamen bevond men zich op de methodiek van de Salaf. Eveneens hun leerlingen die van hen namen bevonden zich ook op de Madhhab van de Salaf, zowel in de geloofsleer als in de aanbidding en de (andere) zaken van de religie. Totdat de vierde eeuw van (na) de emigratie (van de Profeet Muḥammad ﷺ) afgelopen was. Op dat moment trad het vreemde binnen bij de moslims. De Ṣūfiyya⁴ en de Qubūriyya⁵ verschenen. De

³ Imam Mālik: Volledige naam: Mālik b. Anas b. Abī ʿĀmir al-Aṣbaḥī al-Madanī. Eén van de vier Imams van de bekende vier Madhāhib (wetscholen) Hij werd geboren in Medina in 93 AH en stond bekend als 'Imām Dār al-Hijra'. Hij overleed in het jaar 179 AH.

⁴ Aṣ-Ṣūfiyya: Er zijn verschillende meningen over de oorsprong van deze term. Sommigen zeggen dat de term is genomen van het Griekse woord 'Sophia', dat wijsheid betekent. Anderen zeggen dat het een toeschrijving is aan het dragen van wol, omdat het dragen van wol een teken was van ascese. De term was niet bekend in de tijd van de Metgezellen. Het was zelfs niet bekend in de tijd van de eerste drie generaties. Het werd pas daarna bekend. Shaykh al-Islām Ibn Taymiyya heeft vermeld dat aṣ-Ṣūfiyya voor het eerst verscheen vanuit Basra in Irak, waar men overdreef in ascese en aanbidding. Er zijn vele verschillende sekten die zichzelf toeschrijven aan aṣ-Ṣūfiyya. Enkele van hun kenmerken zijn: het geloof dat Allah zich in de schepping manifesteert (*al-Ḥulūl*), het geloof dat Allah één is met de schepping (*Waḥdatu-l-wujūd*), het heilig verklaren van hun Mashāyikh, en het dansen en zingen. Zie: Muḥammad b. Rabīʿ al-Madkhalī, *Ḥaḳīqatu-ṣ-Ṣūfiyya fī mizān al-Kitāb wa-s-Sunna* (Mekka 1404 AH).

⁵ Al-Qubūriyya: Degenen die Shirk en innovaties plegen bij de graven.

wetenschap van al-Kalām⁶ en logica kwam tevoorschijn. De mensen werden – op een kleine groep na – beïnvloed door de Ṣūfiyya, de Qubūriyya, at-Tashayyu⁷ en de wetenschap van al-Kalām... etc. Het ging zo ver dat zij het bewijsvoeren met het Boek en de Sunna lieten en hun toevlucht namen tot het bewijsvoeren met de wetenschap van al-Kalām, met logica en met discussie. Zij noemden dat: ‘De verstandelijke of logische bewijzen.’ Maar de bewijzen van het Boek en de Sunna noemden zij: ‘Vermoedelijke auditieve bewijzen.’ Bij hen geeft het vermoeden. Maar de wetenschap van logica en Kalām geeft bij hen zekerheid. Daarom noemen ze het de verstandelijke (logische) bewijzen. Zij plaatsen het verstand boven de overlevering. Zij zeggen: ‘Het verstand maakt geen fout, in tegenstelling tot de overlevering, want daarin kan iets van zwakte in de keten en de overleveraars zitten en dergelijke.’ Zij trekken het in twijfel en bouwen hun geloofsovertuigingen op de wetenschap van al-Kalām.

Dit deed zijn intrede bij enkele volgelingen van de vier Madhāhib. Je ziet dus iemand die zich bijvoorbeeld toeschrijft aan de Madhhab van Ash-Shāfi‘ī,⁸ hij is Shāfi‘ī in Fiqh, maar hij is ‘Aqlī (rationalist) in de geloofsleer in tegenstelling tot de Madhhab van Ash-Shāfi‘ī daarin. Het is zelfs zo ver dat men over zichzelf zegt dat hij Shāfi‘ī is qua Madhhab, en Naqshbandī⁹ qua geloofsovertuiging. Dus hij is Shāfi‘ī in de wetenschap van al-Fiqh, maar in de geloofsleer is hij Naqshbandī of ‘Aqlānī (rationalist). Dit verspreidde zich onder hen waardoor zij de geloofsovertuigingen van hun Imam tegengingen. Zij namen de geloofsovertuigingen van de latere geleerden. Zij werden probleemgevallen, net zoals de problematische hermafrodit van wie men niet weet of het een man of een vrouw is. Dit is dus een plaag die is binnengetroten bij de moslims. Hierdoor zijn taferelen gebouwd op de graven, zijn de harten gehecht aan de taferelen – behalve voor wie Allah wil – en zijn de moskeeën verlaten.

Toen de Fatimiden¹⁰ – zij waren Shī‘a Bāṭiniyya – Egypte en het merendeel van de (Islamitische) landen veroverden en de Soefi-orden zich verspreidden, toen

⁶ (‘Ilm) Al-Kalām: Letterlijk: (de wetenschap van) het discours. Wordt ook wel vertaald als: scholastieke theologie.

⁷ At-Tashayyu: Het bezigen van Sjiitische opvattingen.

⁸ Ash-Shāfi‘ī: Volledige naam: Abū ‘Abd Allāh Muḥammad b. Idrīs ash-Shāfi‘ī al-Muṭallibī al-Makkī. Eén van de vier Imams van de vier bekende Madhāhib. Hij werd geboren in het jaar 150 AH te Gaza, maar groeide op in Mekka. Hij leverde onder anderen over van Imam Malik. Imam Aḥmad b. Ḥanbal leverde weer van hem over. Hij overleed in het jaar 204 AH in Egypte.

⁹ Naqshbandī: Toeschrijving aan de Naqshabandiyya-orde. Deze soefistische orde werd opgericht in de achtste eeuw AH door Muḥammad Bahā’ ad-Dīn Shāh Naqshband (o. 791). Naar hem werd de orde vernoemd.

¹⁰ Fatimiden: Een dynastie die van 909 tot 1171 regeerde over een groot gebied in Noord-Afrika. Hun rijk werd *Ad-Dawla al-Fāṭimiyya* genoemd, alsook *Ad-Dawla al-‘Ubaydiyya*. Zij werden Fatimiden genoemd omdat zij beweerden dat zij afstamden van de nakomelingen van Fāṭima ﷺ. Historici

bouwde men koepels en gebouwen op de graven. De geloofsleer veranderde hierdoor bij vele mensen. De Islam werd een naam zonder realiteit, behalve voor wie Allah genadig was. Maar Allah heeft Imams die hervormers waren gezonden die uitnodigden naar de Madhhab van de Salaf en die de tekortkomingen en overtredingen in de Madhāhib van de Khalaf (nakomelingen) verduidelijkten. Deze Imams waren onder anderen: Shaykh al-Islam Ibn Taymiyya, Ibn al-Qayyim en een groep van de Salafī Muḥaddithīn. Zij waren hervormers, omdat Allah deze gemeenschap aan elk begin van honderd jaar degene zal sturen die de religie zal terugbrengen, zoals in de Ḥadīth staat.¹¹

Dus alle lof is aan Allah dat Allah voor deze Religie degene zendt die het zal steunen, er naar uit zal nodigen en het zal verduidelijken aan de mensen, ook als de duisternissen diepgeworteld zijn en de afgeweken Madhāhib bij de moslims zijn ingeslopen, want Allah ﷻ beschermt Zijn Religie en zendt degene die het hervormt, er naar uitnodigt en het verduidelijkt aan de mensen. Dit behoort tot de gunst van Allah en Zijn Goedheid, en alle lof is aan Allah. Maar de afwijkingen hebben de Islamitische wereld overmand – behalve wie Allah genadig is -. Daartoe behoort ook de afwijking in de geloofsleer. Aangezien men de geloofsleer van de Salaf heeft verlaten, en de geloofsleer van de laatkomers heeft aangenomen, die gebouwd is op de wetenschap van logica en al-Kalām. Men bouwde op deze twee zaken hun geloofsovertuigingen en hun schrijfwerken die zij bestudeerden en onderwezen in hun moskeeën, hun scholen en hun universiteiten.

Deze inleiding van Ibn Abī Zayd behoort tot de eerste stijl, die zich bevindt op de Madhhab van de Salaf, omdat de auteur een voorganger is. Hij komt uit de vierde eeuw. Hij bevond zich op de geloofsleer van de Salaf, die hij bestudeerde onder zijn leraren. Hij bestudeerde de Madhhab van Imam Mālik zo grondig dat hij een referentiekader werd hierin. Hij werd ook wel de kleine Mālik genoemd, omdat hij leek op Imam Mālik in zijn beheersing van de Madhhab en de geloofsleer. Hij wordt door de mensen als betrouwbaar gezien. Tot zijn schrijfwerken behoort deze *Ar-Risāla* en de inleiding ervan.

Het is dus een erg waardevolle inleiding. De aanleiding voor het schrijven van deze inleiding samen met de rest van de *Risāla* was dat een Qurʾān-onderwijzer die hem de Qurʾān onderwees van hem vroeg om een *Risāla* (verhandeling) te

hebben deze bewering echter ontkracht. In werkelijkheid stamden zij af van de zoroastriërs en de Perzen. Het is daarom correcter om te spreken van ‘*Ubaydiyyīn*. Dit is een toeschrijving aan de stichter van de dynastie, ‘Ubayd al-Qaddāh. Deze ‘Ubayd al-Qaddāh werd grootgebracht met de dwalende geloofsleer van al-Isma‘īliyya, een Sjiietische subsekte die zich toeschrijft aan Ismā‘īl b. Ja‘far. Zie ook: Ṣāliḥ Āl ash-Shaykh, *Sharḥ Kashf ash-Shubuhāt* (Alexandria 1433 AH) 341.

¹¹ De Profeet ﷺ heeft gezegd: *Voorwaar, Allah zal aan het begin van elke honderd jaar iemand sturen die de religie van deze gemeenschap doet herleven.* Authentieke Ḥadīth, overgeleverd door Abū Dāwud in zijn *Sunan* (nr. 4291) van de Ḥadīth van Abū Hurayra ﷺ.

schrijven over de Fiqh van Imam Mālik zodat het binnen het bereik van de studenten was, om het aan hen te onderwijzen en het hen te laten memoriseren. Dus hij schreef deze *Risāla* samen met diens inleiding in antwoord op zijn leraar. Deze *Risāla* samen met diens inleiding kwam in de handen van de mensen. Zij waren er blij mee. Het verspreidde zich en werd onderwezen aan de studenten die de Qurʾān memoriseerden en anderen dan hen. Dit is vanwege de zegening van verificatie en een goede intentie. Er wordt geen belang gehecht aan de dikheid van een schrijfwerk of de veelheid aan boekdelen. De cruciale factor is de correcte kennis die in het schrijfwerk te vinden is, en de zuivere intentie voor Allah die in het hart te vinden is, ook al is het schrijfwerk kort. Deze verhandeling bestaat uit een klein aantal bladzijden, maar toch kreeg het een geweldige bekendheid, kijkend naar de verificatie en correcte kennis die het bevat, samen met de onberispelijkheid, zuivere intentie en advisering van diens auteur omwille van Allah ﷻ. Zo is de verifiërende geleerde: Allah schenkt zegening in zijn kennis en zijn schrijfwerken, ook al is het weinig en klein in aantal.”

Bron: Ṣāliḥ b. Fawzān al-Fawzān, *Bayān al-maʿānī fī sharḥ Muqaddima Ibn Abī Zayd al-Qayrawānī* (Dammam 1435 AH) 7-10.

Vertaling: Abū Junayd